א) אשהנזירות חל על הנזירות ולמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם ונזיר להזיר דריש לעשות ידות נזירות כנזירות שהנזירות חל על הנזירות מנא ליה הניחא אי ס"ל כמ"ד אין נזירות חל על נזירות אלא אי ס"ל כמ"ד נזירות חל על נזירות מנא ליה נימא קרא ליזור מאי להזיר שמעת מינה תרתי במערבא אמרי אית תנא דמפיק ליה לידות מן לנדור נדר ואית תנא דמפיק ליה מן ב)כל היוצא מפיו יעשה אמר מר ומה נדרים עובר בבבל יחל ובל תאחר בשלמא בל יחל דנדרים משכחת לה גכגון דאמר ככר זו אוכל ולא אכלה עובר משום בל יחל דברו אלא בל יחל דנזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר אבל קם ליה בבל יאכל שתה קם ליה בבל ישתה אמר רבא דלעבור עליו בשנים בל תאחר דנזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר אבל קם ליה בבל יאכל באומר לכשארצה אהא נזיר ואי אמר כשארצה ליכא בל תאחר אמר רבא כגון דאמר הלא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר דמן ההיא שעתא הוה ליה נזיר מידי דהוה ג) והאומר לאשתו הרי זו גיטיך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד אלמא אמרינן כל שעתא ושעתא דילמא מיית הכא נמי לאלתר הוי נזיר דאמרינן דילמא השתא מיית

רב

רש"י

שהנזירות חל על הנזירות. שאם היה נזיר ואמר הריני נזיר חל עליה נזירות ד)(במס' נזיר בפ' מי שאמר הריני נזיר (דף טז:) מחלוקת ר' יוחנן ור"ל לקיש) וכשישלמו אותן ימי נזירות צריך להיות נזיר עוד פעם אחרת: **שמעת מינה תרתי.** לעשות ידות נזירות כנזירות ונזירות חל על הנזירות: **אית תנא דמפיק לידות מלנדור נדר.** דלא ס"ל דברה תורה כלשון בני אדם: **מן ככל היוצא מפיו יעשה.** דמשמע בכל ענין דנדר: **קם ליה בבל יאכל.** כדכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו): **קם ליה בבל ישתה.** כל משרת ענבים לא ישתה (שם) וליכא לא יחל דברו: **אמר רבא.** לעולם אית ביה נמי לא יחל לעבור עליו בשני לאוין לא יאכל ולא יחל: **קם ליה בלא יאכל.** לא תאמר לנזיר בכך דליהו הוי נזיר אלא דקם ליה בלא יאכל: **כאומר לכשארצה אהא נזיר.** דאי משהי ליה קם ליה בבל תאחר: **אלמא כל שאחר איכא.** כל אימת דבעי למיהוי מצי למיהוי ולית ביה משום בל תאחר: **הכא נמי לאלתר הוי נזיר.** דאי משהי ליה קיים ליה בבל תאחר דאמרינן דילמא השתא מאית דאיהו אמר דלא ליפטר מן העולם עד דהוי נזיר (א) מן אלתר באותה שעה. כל אלתר דגרסינן היינו על אתר באותו מקום וכן מפרש בידות:

לענין

ר"ן

שהנזירות חלה על הנזירות. כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום דלא אמרינן דלסגי ליה בשלשים יום אלא צריך למנות שתי נזירות דהיינו ששים ונפקא ליה מדכתיב*) נזיר להזיר כלומר כשקיבל להיות נזיר אפשר לו להזיר עוד וכלפריסית: **הניחא אי ס"ל אין נזירות חלה על נזירות.** ואע"ג דלקמן בפ"ב (דף יח.) אסיקנא דלכולי עלמא היכא דאמר הרי עלי שתי נזירות מונה ששים יום ומוקמינן להא קרא דנזיר להזיר איכא למימר דהיינו למאן דס"ל לא דברה תורה כלשון בני אדם ומייתר ליה נזיר להזיר ומוקי ליה להכי אבל מאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם ס"ל דכי האי גוונא לא בעי קרא: **לימא קרא ליזור מאי להזיר.** לא שיהא שום הפרש בין ליזור ולהזיר שהרי הה"א נבלעת היא בכמה מקומות כדאשכחן לנגד ולהגיד לשמיד ולהשמיד אלא דה"ל למכתב דומיא דנדרים דכתיב לנדור. כך נראה בעיני: **במערבא אמרי וכו'.** כלומר דלא סבירא להו דמלהזיר דרשינן תרתי אלא למאן דלית ליה לא דברה מפיק להו לידות מלנדור נדר ונזיר להזיר מוקי ליה לנזירות חלה על נזירות והאי תנא מוקי כל היוצא מפיו יעשה לנדר שהותר מקצתו הותר כולו דדריש ליה הכי אם חל כל היוצא מפיו יעשה אבל אינו חל לחצאין: **ואית תנא דמפיק להו מן כל היוצא מפיו יעשה:** היינו מאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם ולדידיה תרתי שמעינן מינה ידות נדרים כנדרים ונדר שבטל מקצתו בטל כולו. והכי מפרש לה להך פלוגתא בירושלמי ו). ואע"ג דבמערבא לא בעי למידרש מליזור ו) תרתי [דרשי] מכל היוצא מפיו דרשי להו דתרווייהו משמעותיה דקרא: **אמר מר וכו' אלא בל יחל דנזירות היכי משכחת לה.** כלומר היכי משכחת לה דאיכא בל יחל לחודיה דקס"ד דכי היכי דבנדרים ליכא אלא חד לאו הכי נמי בנזירות דאי לא לא שוו אהדדי. ועוד נראה בעיני משום דאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף כד:) דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמי' בלאוי יתירי וה"נ איכא לאוקומי היקשא לשאר מילי ולא לאפושי לאוי. ומפרקי לעבור עליו בשנים כלומר דכי אמרינן הכי בפרק כל שעה ה"מ בדרשא דקראי אבל הכא על כרחין הקישן הכתוב לכל מה שאפשר להקיש אותן. וקשיא לי כי היכי דמוקמי בנזירות בל יחל האמור בנדרים נוקי נמי בנדרים בל יאכל האמור בנזירות וניחא לי דבשלמא בל יחל שייך ממש בנזירות כדשייך בנדרים אבל בל יאכל לא אפשר לאוקמי בנדרים דבנזירות לא כתיב אלא באכילת ענבים ונדרים כוללים אכילה והנאה דכולהו מילי הלכך לא שייך בהו: **בל תאחר דנזירות וכו'.** נראה בעיני פירושא דשמעתא דהכי מקשה היכי משכחת לה דליכא למימר משכחת לה בההוא עניא דכולהו קרבנות כאומר הרי עלי להיות נזיר דלא דמי לאילו האומר הרי עלי להביא קרבן מחוסר מעשה דהיינו ההבאה וא"א לומר שיחול מיד אבל הכא כיון שאינו מחוסר שום דבר *הרי הנזירות חל מיד וה"ל נזיר וליכא בל תאחר ואי כשאומר לכשארצה ליכא נמי בל תאחר שהרי התנה לכשארצה ואינו רוצה. ומתרץ רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר וכה"ג מן ההיא שעתא קם ליה בבל תאחר כדחיישינן בהאומר לאשתו כלומר כהן האומר לאשתו וכו' לאסורה לאכול בתרומה מיד משום חששא דמיתה. ולאו דדמיא להאיא לגמרי דאילו התם אי אכלה ולא מת בעלה לא עבדא איסורא אבל הכא לאלתר קם ליה בבל תאחר דכיון שהתנה ואמר לא אפטר מן העולם משמע דה"ק הרי עלי למנות נזירות בענין שלא יהא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם מש"ה [אף] דלישנא לא משמע דהאידנא נזיר מעתה מיהו קם ליה בבל תאחר לאלתר דאע"ג דא"ל מהיכא קא ילפת מנדרים אי מה התם בל תאחר דידהו ליתא אלא אחר ג' רגלים כדאמר בפ"ק דר"ה (דף ד.) ה"נ לאחר ג' רגלים ליתא דאילו התם אמר הרי עלי סתמא אבל הכא

לא

תוספות

אלא בל יחל דנזיר היכי משכחת לה. דעובר בבל יחל גרידא ומשני לעבור עליו בשתים: **בל תאחר בנזירו' היכי משכחת לה.** בשלמא גבי נדרים משכחת לה אי אמר הרי עלי עולה ושהה ולא הקריבה עד אחר שלש רגלים אלא בנזירות היכי משכחת לה דאי אמר הריני נזיר מהשתא חל עליה נזירות. ומשני כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר דמההיא שעתא הוי נזיר כלומר דמיד יש לו להתחיל נזירותו ואם לא התחיל עובר בבל תאחר מידי דהוה לאומר לאשתו הרי זה גיטך וכל זה מן התירוץ ור"ת מפרש לה בתמיה מהאי שעתא הוה ליה נזיר ומאי בל תאחר איכא מידי דהוה לאומר לאשתו הרי זה גיטך דהוה גט מיד ה"נ הוה חל עליו הנזירות מיד וכל זה מן הקושיא ולפירוש זה צריך לגרוס אמר רב אחא בר יעקב דפירושא הוא דשני ליה ולפירוש אחר רב אחא בר יעקב אמר: מידי דהוה לאומר לאשתו. נהי דלא דמי דהתם אסורה לאכול בתרומה מיד ויכלא לא חל נזירות מיד לדוגמא בעלמא מדמינן דחיישינן שמא ימות מיד ה"נ ליחוש שמא ימות מיד וקא עבר אם לא יתחיל מיד הקשה הר"ר יוסף שהלך בארץ הצבי אמאי לא משכחת בל תאחר בנזירות דאמר הרי עלי לקבל נזירות אחר שלשים יום ואי תאחר עובר בבל תאחר ושמא היינו כפירוש דשנינן לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר כלומר עד שאקבל נזירות עוי"ל דאי מאחר לשלם נדרו אה"נ לאו היינו בל תאחר דנזיר כ"א בל תאחר דנדר שאמר לנזור נדרו:

פירוש הרא"ש

מלמד שהנזירות חלה על הנזירות. שאם אמר הריני נזיר היום וחזר ואמר הריני נזיר היום צריך למנות ב' נזירות של ל' ל' יום דסתם נזירות ל' יום ואי לאו קרא ה"א כיון דכבר הוי נזיר לא חייל תו נזירות עליה ולקמן בפרק ג (דף יח.) תניא שיכול ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה עליה נזירות קלה לכ"ש ת"ל נזיר להזיר: **במערבא אמרי אית תנא דמפיק** להון לידות מן לנדור נדר כו'. היינו מאן דלית ליה דברה תורה כלשון בני אדם ומקים נזירות לנדרים ונזיר להזיר דריש שנזירות חלה על נזירות ומאן דאית ליה דברה תורה כו' דריש נזיר להזיר שנזירות חלה על נזירות וידות מפיק מן ככל היוצא מפיו יעשה דכיון דהוציא מקצת הנדר מפיו מייתורא דכל דרשינן דהוי כאילו הוציא לכולו מפיו יעשה כיון דהוציא מקצת הנדר: בל יחל דנזירות היכי משכחת לה. קס"ד דקאמר שיעבור בבל יחל בלא איסור אחר: בל תאחר דנזירות היכי משכחת לה. בשלמא בנדרים משכחת לה כגון דאמר הרי עלי עולה ושהה מלהקריבה ג' רגלים אבל בנזיר אי אמר הריני נזיר הוי נזיר לאלתר ומאי בל תאחר איכא: **ואי אמר לכשארצה ליכא** בל תאחר. כיון שתלה הדבר ברצונו: **לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר דמן ההיא שעתא** הוה ליה נזיר. ולא שיהא אסור לשתות יין מיד כמו הדמיון שמביא מתרומה דהתם כל שעתא ושעתא אמרינן דילמא השתא מיית אבל הכא כל כמה דלא אמר הריני נזיר לא חלה עליו נזירות אלא הכי מייתי מתרומה דכיון דאסריה בתרומה מיד משום חששא דשמא ימות ה"נ מן ההיא שעתא ראוי לו לקבל עליו נזירות מיד משום חשש שמא ימות ולא יקיים דבריו ואפי' מאן דפליג בפרק כל הגט (דף כח.) ואמר לא חיישינן שמא ימות הכא לזמן מרובה דלימי נזירות חיישינן הילכך כיון דראוי לקבל עליו נזירות לאלתר אם ישהה נזירותיו ג' רגלים עובר בבל תאחר וי"מ ומן ההיא שעתא הוה ליה נזיר כלשון קושיא כלומר מיד חלה עליו נזירות מידי דהוה אתרומה דאסורה לאכול בתרומה מיד ומאי בל תאחר איכא וגרסינן אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שגור כו' ולא מסתברא שיהא נזיר בלא קבלה דמשום חשש שמא ימות לא הוי כאילו קבל עליו ודאי אם אמר הריני נזיר ל' יום לפני מותי אז היה אסור לשתות יין מיד ויראה לי שיעמוד בספק נזירות כל ימיו אבל לא נקי:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' [פ"ג מהל' נזירות הל' ו ז ח י יא יג] ופ"ד הל' ג סמג עשין קטו [טוש"ע יו"ד סי' רלט סעי' יג]:

ז ב מיי' פ"א שם הל"ב סמג שם:

ח ג מיי' שם הל"ד ופ"ד הל"י סמג שם:

ט ד מיי' פ"ט מהל' תרומות הל"א סמג לאוין רמח:

◆

תורה אור השלם

ו. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיי אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג

◆

מוסף רש"י

במערבא. בארץ ישראל (ב"מ ו.). האומר לאשתו הרי זו גיטיך שעה אחת קודם מיתתי. ירא שלא ימות פתאום, או בעיר אחרת ויתזקק אשתו לחליצה ונותן לה גט כשהיא בריא ואומר לה גט זה יהא לגירשין שעה אחת קודם מיתתי (סוכה כג.). אסורה לאכול בתרומה מיד. אם היא כהן והיא ישראלית, דשמא זו היא השעה שהיא קודם למיתתו ונמצא היא מגורשת ממנו (שם). בת ישראל הנשואה לכהן שאוכלת בשבילו, אסורה מיד. דכל שעתא חיישינן שמא ימות (גיטין כח. וכעי"ז יבמות סז.).

מסורת הש"ס

א) [לקמן יח.], ב) [צ"ל כבל], ג) יבמות סז: גיטין כח. סוכה כג: [תוספתא דגיטין ספ"ה], ד) כל זה שייך לר"ס דף ד וצ"ל הניחא למ"ד במס' נזיר וכו'., ה) [במדבר ל], ו) [פי' הר"ן], ז) [מלאכי לכ"ס].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכא נמי וכו' דהוי נזיר הס"ד ואח"כ מ"ה מן אלתר וכו' וכן מפרש בירושלמי הס"ד:

◆

גליון הש"ס

גמ' כגון דאמר ככר זו אוכל. עיין לקמן דף ח בתוס' ד"ה מושבע וצ"ע דהא נדר נקום ועשה לא משכחת לה דכל נדר הוא שאוסר חפץ עליו וכנדר שלא אוכל ס"ל לכמה פוסקים דהוי יד דכוונתו לאסור המאכל עליו אבל לידור לעשות מעשה לא משכחת לה. וכ' יפה עיני: בהר"ן ד"ה בל תאחר. הרי הנזירות חל מיד. עיין לקמן דף סג בהר"ן שם: